

ВИСНОВОК

про наукову повизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Психологічне благополуччя онкопацієнтів з раком молочної залози»

здобувачки ступеня доктора філософії з галузі знань

05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія

Нефедової Тетяни Олександрівни

1. Актуальність теми дисертації

Рак молочної залози (РМЗ) є найпоширенішим типом онкологічних захворювань серед жінок у всьому світі. За даними GLOBOCAN, за 2020 рік рак молочної залози діагностували більше ніж у 2,2 мільйона жінок, і ця цифра продовжує зростати. Передбачається, що до 2050 року захворюваність на РМЗ сягне 3,2 мільйони випадків. Ця статистика демонструє масштабність захворювання, а отже і необхідність вдосконалення методів його скринінгу, профілактики та лікування. І якщо медична складова питання є безумовним фокусом більшості сучасних досліджень з даної теми, то психологічний компонент часто залишається поза увагою вчених. Встановлення діагнозу та лікування раку молочної залози негативно позначається на психологічному стані онкопацієнтів та виснажує їхні психологічні ресурси. До того ж, онкопацієнти з РМЗ мають свою специфіку, яка в першу чергу пов'язана із необхідністю проведення мастектомії – хірургічного втручання з видалення молочної залози, яке часто супроводжується помітним післяопераційним дефектом, впливає на картину тіла, самооцінку, сексуальність та фертильну функцію. Психологічне благополуччя є комплексним та багатовимірним конструктом, який складається з багатьох компонентів. Серед них виділяють фізичний, соціальний, емоційний, духовний, функціональний, економічний та суб'єктивний аспекти. Високий рівень психологічного благополуччя може впливати не тільки на психологічний стан онкопацієнтів, але і на хід лікування загалом. Очевидним, але не менш важливим моментом є те, що психологічно благополучні онкопацієнти більшою мірою орієнтовані на досягнення позитивного результату лікування. Тому вони будуть охочіше залучатися в процес та задіюватимуть свої психологічні ресурси у конструктивному руслі, на відміну від тих, хто не адаптувався до захворювання. На

ранніх стадіях це дозволить з більшою ймовірністю досягти довготривалої ремісії, на пізніх – максимально подовжити очікувану тривалість життя. Відтак, постає питання про те, яку структуру має психологічне благополуччя онкопацієнтів з РМЗ та які фактори впливають на його динаміку, враховуючи специфіку раку молочної залози. Актуальність проблеми психологічного благополуччя онкопацієнтів з РМЗ і недостатня розробленість її основних аспектів зумовили вибір теми дисертаційного дослідження – «Психологічне благополуччя онкопацієнтів з раком молочної залози». Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні Вченої ради КІСПІ (протокол № 5 від 02.03.2021 року).

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямками університету та кафедри

Дослідження виконано у відповідності до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри клінічної психології та в межах науково-дослідницької теми «Психодіагностика якості життя в сучасному українському суспільстві (НДР 0121U110751).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Дисертаційна робота є самостійним науковим дослідженням. Основні результати, що виносяться на захист, отримані авторкою самостійно.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором вирішень, висновків, рекомендацій

Дисертаційна робота містить повні та строгі доведення всіх наукових результатів. Матеріали дисертації апробовано на 4-х міжнародних наукових конференціях. Результати, наведені в дисертації, опубліковано в 3 наукових статтях, з яких всі три віднесено до переліку наукових фахових видань України.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру

У дисертаційній роботі:

- уперше проведено комплексне вивчення структурних особливостей психологічного благополуччя у пацієток з раком молочної залози (РМЗ). Систематизовано ключові фактори, які впливають на рівень психологічного

благополуччя у онкопацієнток з РМЗ, зокрема на різних етапах лікування;

- подальшого розвитку набули концептуальні ідеї щодо механізмів взаємодії трьох груп факторів (емоційного стану, адаптації до хвороби та соціальної підтримки) з рівнем психологічного благополуччя онкопацієнток;

- розроблено емпіричну модель психологічного благополуччя онкопацієнток, яка охоплює такі аспекти: фізичний, економічний, соціальний, функціональний (розвиток та діяльність), емоційний, духовний та суб'єктивний;

- уперше виявлено та систематизовано відмінності у параметрах психологічного благополуччя залежно від соціо-демографічних характеристик пацієнток з РМЗ. Встановлено, що фінансовий стан є одним із ключових факторів, що впливають на рівень психологічного благополуччя, разом з рівнем освіти та наявністю дітей;

- поглиблено розуміння особливостей впливу емоційних станів, таких як тривога та депресія, на психологічне благополуччя, а також копінг-стратегій та соціальної підтримки як протективних факторів;

- уперше отримане нове розуміння динаміки психологічного благополуччя пацієнток з РМЗ, зокрема, що загальний рівень благополуччя залишається відносно стабільним з часом. Проте негативні емоційні стани, такі як тривога і депресія, демонструють поступовий негативний вплив, а роль соціальної підтримки стає все більш значущою на етапах подолання хвороби та відновлення.

- розроблено рекомендації, що базуються на принципах когнітивно-поведінкової терапії та екзистенційної психології та спрямовані на підвищення якості життя онкопацієнток.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації:

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Нефедова, Т. (2021). Структурні особливості психологічного благополуччя онкологічних пацієнтів з раком молочної залози. *Фаховий науковий журнал «Габітус»*, (28), 86-93. <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2021.28.14>

2. Nefedova, T. (2022). Efficacy of Psychotherapeutic Interventions in the

treatment of Breast cancer Patients. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, (58), 156-182. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2022-58.156-182>

3. Нефедова, Т. (2023). Психометричні властивості української версії шкали PGWBI на вибірці онкопацієнтів з раком молочної залози. *Київський журнал сучасної психології та психотерапії*. 2(6). 69-79. <https://doi.org/10.48020/mppj.2023.02.08>

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо

1. Нефедова, Т., Завязкіна, Н. (2021). Актуальні питання дослідження психологічного благополуччя пацієнтів з раком молочної залози. *Science of post-industrial society: globalization and transformation processes* : міжнародна науково-практична конференція (4 червня, 2021). Вінниця, UKR - Відень, AUT. 321-323. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.04.06.2021.062>

2. Нефедова, Т., Завязкіна, Н. (2021). Психологічні особливості онкологічних пацієнтів з раком молочної залози. *Збірник наукових праць ЛОГОС* (9 жовтня 2021). <https://doi.org/10.36074/logos-01.10.2021.v2.13>

3. Нефедова, Т., Завязкіна, Н. (2022). Особливості застосування психотерапевтичних підходів у роботі з онкопацієнтами з раком молочної залози. *Collection of scientific papers «SCIENTIA»*, (November 18, 2022; Stockholm, Sweden), 179-182.

4. Нефедова, Т. (2023). Емпірична модель оцінки параметрів психологічного благополуччя у онкопацієнтів з раком молочної залози. *Війна та мир. Психологія на службі людини* : матеріали науково-практичної конференції студентів та аспірантів (23 квітня 2023 р.). Київ, Україна.

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати

Наукове значення полягає в тому, що поглиблено знання про динаміку емоційних станів, таких як тривога та депресія, в контексті психологічного благополуччя, що дає змогу краще усвідомлювати їхній вплив на пацієнток у різні етапи лікування. Сформульовано концептуальну модель психологічного благополуччя онкопацієнток,

що відображає взаємозв'язок між різними факторами та їхній вплив на загальний емоційний стан пацієнток. Систематизовано підходи до вивчення психологічного благополуччя в психоонкології. Розглянуто соціо-демографічні характеристики, які впливають на психологічне благополуччя, що підкреслює значущість індивідуального підходу в психотерапевтичній практиці.

9. *Практична цінність результатів дослідження.*

Практична цінність полягає у тому, що емпірично виокремлено ключові фактори, що впливають на психологічне благополуччя жінок, які проходять лікування від раку молочної залози, що може використовуватись для розробки індивідуалізованих планів психологічної підтримки на всіх етапах терапії. Визначено інструменти для оцінки рівня психологічного благополуччя, що можуть бути використані в клінічній практиці для моніторингу стану пацієнток і корекції терапевтичних стратегій відповідно до їхніх потреб.

10. *Впровадження результатів із зазначенням конкретних підприємств або галузі, де вони були впроваджені.*

Впровадження результатів здійснювалося на базі ГО «Українська спільнота транзакційного аналізу», у практичній роботі ТОВ «Психодіагностичний центр», у центрі медико-психологічної реабілітації КНГІКОР «Обласне психіатричне наркологічне медичне об'єднання».

11. *Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення*

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам МОН України.

Дисертацію заслухано та обговорено на засіданні кафедри клінічної психології Київського інституту сучасної психології та психотерапії (протокол № 3 від 11 жовтня 2024 року). У ході обговорення дисертації суттєвих зауважень, які стосуються суті роботи, не було висунуто.

Дисертація Нефедової Тетяни Олександрівни «Психологічне благополуччя онкопацієнтів з раком молочної залози» є завершеною науковою працею в рамках поставлених задач.

На основі вищесказаного можна зробити такі висновки щодо поданої дисертаційної роботи:

1. За актуальністю обраної теми, обсягом, достовірністю та рівнем апробації отриманих результатів, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, практичною цінністю дисертаційна робота «Психологічне благополуччя онкопацієнтів з раком молочної залози» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

2. Дисертація відповідає спеціальності 05 «Психологія» (галузь знань 053 «Психологія»).

Головуюча на засіданні –

Доктор психологічних наук, ст.н.співроб.
завідувачка кафедри клінічної психології

Ірина ЛИСЕНКО

Секретар засідання

PhD, доктор філософії у галузі психології
доцент кафедри клінічної психології

Тетяна РЯХОВСЬКА